

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ПІНДОСОВА ТАМАРА СЕРГІЇВНА

УДК 811.111'42:82–312.4

**КАТЕГОРІЯ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ
Д. БРАУНА: ПРАГМАСТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Спеціальність 10.02.04 – германські мови

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук**

Херсон – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
БОРИСОВА Тетяна Сергіївна,
Херсонський державний університет,
доцент кафедри перекладознавства та
прикладної лінгвістики

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
САМОХІНА Вікторія Опанасівна,
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна,
завідуюча кафедри англійської філології;

кандидат філологічних наук
СТОДОЛІНСЬКА Юлія Валеріївна,
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили,
старший викладач кафедри
англійської філології.

Захист відбудеться «26» червня 2019 р. о 15⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 67.051.05 у Херсонському державному університеті за адресою: 73000, м. Херсон, провулок Інженера Корсакова, 47, корп. 5, ауд. 322.

З дисертацією можна ознайомитися на офіційному сайті Херсонського державного університету та в науковій бібліотеці за адресою: 73000, м. Херсон, вул. Університетська, 27.

Автореферат розіслано «25» травня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат філологічних наук, доцент

А.О. Цапів

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Реферована дисертація присвячена виявленню прагмастилістичних особливостей реалізації категорії інтертекстуальності у художніх текстах Дена Брауна та їх екранних адаптаціях (далі – кінотексти).

Поняття «інтертекстуальність», уведене до наукового обігу Ю. Крістєвою, та «інтертекст» (Р. Барт) стали визначальними для художніх текстів постмодернізму. На формування теорії інтертекстуальності справили великий вплив ідеї М. Бахтіна. Інтертекстуальність визнається однією із ключових ознак текстуальності (Р.-А. де Богранд, В. Дресслер). Теоретичне осмислення цього феномена не втрачає актуальності. У вітчизняних і зарубіжних роботах з літературознавства та лінгвістики можна виділити низку аспектів дослідження інтертекстуальності. Дослідники з'ясували витoki теорії інтертекстуальності (П. Тороп, М. Ямпольський), розробили класифікації інтертекстуальних елементів (Ж. Женетт, П. Тороп, Н. Фатєєва). У філології крізь призму інтертексту розглядаються категорії автора і читача (Р. Барт, І. Ільїн, Г. Косиков), текст та інтертекст (М. Ріффатер). Науковці виявляють відмінності між поняттями «інтертекстуальність» і «літературна традиція» (Н. Володіна), «літературний синтез» і «власне інтертекстуальність» (Л. Андрєєва), «інтертекстуальність» та «інтермедіальність» (О. Хансен-Леве, Н. Тишуніна).

Відсутність лінгвістичних розвідок, зорієнтованих на виявлення прагмастилістичних особливостей реалізації *категорії інтертекстуальності* у художніх текстах Д. Брауна з виходом у площину інтермедіальності, зумовила вибір теми нашого дослідження.

Актуальність роботи визначається її відповідністю пріоритетним тенденціям сучасного мовознавства, зорієтованим на виявлення взаємодії мови і мислення, загальному спрямуванню сучасної філологічної науки на дослідження міжтекстових взаємодій художнього тексту в контексті прагмастилістики та теорії інтермедіальності. Виявлення засобів реалізації категорії інтертекстуальності та її прагматичних функцій забезпечує визначення особливостей реалізації категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Проблематика дисертації відповідає профілю досліджень, що проводяться на кафедрі англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету в межах наукової теми «Лінгвокогнітивні і комунікативно-прагматичні аспекти дослідження тексту» (номер держреєстрації 0117U006792). Тема дисертації затверджена (протокол № 7 від 23.02.2015 р.), уточнена (протокол № 3 від 29.10.2018 р.) на засіданні Вченої ради ХДУ.

Метою роботи є виявлення прагмастилістичних особливостей вербальних та невербальних засобів реалізації категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна. Реалізація цієї мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- систематизувати теоретичні витoki дослідження інтертекстуальності;

- розробити методику аналізу засобів реалізації категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна;
- розкрити жанрові особливості художніх текстів Д. Брауна;
- визначити і класифікувати вербальні засоби реалізації категорії інтертекстуальності в художніх текстах Д. Брауна;
- виявити невербальні засоби реалізації категорії інтертекстуальності в кінотекстах Д. Брауна;
- з'ясувати прагмастилістичні функції вербальних та невербальних засобів, що реалізують категорію інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна.

Об'єктом дослідження є категорія інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна.

Предметом вивчення постають засоби реалізації категорії інтертекстуальності у прагмастилістичному аспекті.

Матеріалом аналізу слугували англомовні художні тексти Д. Брауна «Янголи і демони», «Код да Вінчі», «Втрачений символ», «Інферно» загальним обсягом близько 4000 умовних сторінок, а також кінотексти «Янголи і демони», «Код да Вінчі», «Інферно», що постають екранними адаптаціями однойменних художніх творів.

Мета та завдання дисертаційної роботи визначили застосування комплексу загальнонаукових і лінгвістичних **методів дослідження**, а саме: *аналіз – синтез, індукція – дедукція* дозволили з'ясувати особливості реалізації категорії інтертекстуальності у художніх текстах Д. Брауна; метод *словникових дефініцій* використано для встановлення словникового значення понять «інтелектуальний детектив», «алюзія», «цитата», «ремінісценція»; шляхом *інтерпретаційного методу* витлумачено зміст засобів реалізації категорії інтертекстуальності; *компонентний та лінгвостилістичний аналіз* застосовано для виявлення алюзій, цитат, ремінісценцій в художніх текстах Д. Брауна; *прагматичний аналіз* сприяв виявленню рівнів комунікації в художніх текстах Д. Брауна; *контекстуально-інтерпретаційний* метод дозволив інтерпретувати засоби реалізації категорії інтертекстуальності в художніх текстах Д. Брауна; *метод семіотичного декодування контексту візуальної інформації* уможливив виявлення візуальних засобів реалізації категорії інтертекстуальності в кінотекстах.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що *вперше*: схарактеризовано жанрову специфіку художніх текстів Д. Брауна як інтелектуальних детективів; розроблено комплексну методику аналізу прагмастилістичних особливостей категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна; визначено вербальні засоби реалізації категорії інтертекстуальності в художніх текстах Д. Брауна та створено їх класифікацію; виявлено невербальні засоби реалізації категорії інтертекстуальності в кінотекстах «Янголи і демони», «Код да Вінчі», «Інферно»; визначено прагматичні функції вербальних і невербальних засобів реалізації категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна.

Теоретичне значення роботи визначається тим, що виявлення засобів реалізації категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна сприяє подальшій розбудові теорії інтертекстуальності та інтеграції лінгвостилістики, лінгвістики тексту та прагматилістики. Отриманні результати є внеском у стилістику англійської мови.

Практичне значення дисертації полягає в тому, що теоретичний матеріал і результати дослідження можуть бути використані в рамках лекційних занять зі стилістики англійської мови (розділи «Лексична стилістика», «Функціональна стилістика», «Лінгвостилістичний аналіз тексту», «Сучасні підходи до аналізу художнього тексту»), у спецкурсах із лінгвокультурології, лінгвопрагматики, прагматилістики та інтерпретації художнього тексту.

Публікації. Результати дослідження повною мірою відображено у 13 публікаціях, зокрема, у 10 одноосібних статтях автора та 3 тезах конференцій. 8 статей надруковано у фахових виданнях, рекомендованих ДАК України, 2 статті видано у періодичних закордонних виданнях. Загальний обсяг публікацій складає 6,5 умов. друк. арк.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір тематики дослідження, визначено його предмет та об'єкт, сформульовано мету та завдання, окреслено методи наукового пошуку, подано наукову новизну, практичну та теоретичну цінність роботи.

У першому розділі **«Теоретичне підґрунтя дослідження категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна»** систематизовано наукові підходи до вивчення інтертекстуальності, визначено жанрові особливості художніх текстів Д. Брауна як інтелектуальних детективів.

Інтертекстуальність є домінантною властивістю художніх текстів Д. Брауна, розкриття таємниці в них стає можливим тільки завдяки інтелектуальним здібностям персонажа, його обізнаності у сферах релігії, історії та мистецтва, що дає нам підставу вважати їх інтелектуальними детективами.

У філології склалося кілька підходів до вивчення інтертекстуальності. Ми поділяємо вихідну тезу *семіотичного* підходу до вивчення інтертекстуальності, а саме: культура являє собою простір, організований за принципом семіозису, в якому не може існувати ізольованого тексту-знаку, тому кожен текст виникає як інтерпретація попередніх текстів і пояснюється через подальші тексти (Ю. Лотман, У. Еко).

Відповідно до *герменевтичного підходу* текст несе в собі сліди діалогу автора з усією попередньою культурою, а успіх діалогу читача з автором можливий лише за умови впізнання та інтерпретації читачем цих слідів, тобто різних маркерів інтертекстуальності (І. Арнольд, М. Ріффатер).

Погляди дослідників, які вивчали інтертекстуальність з позиції *комунікативного підходу* дозволили нам дійти висновку про те, що поняття «інтертекстуальність» виходить за межі лише літературних творів і займає важливе місце у структурі мовлення, а інтертекст визначається як складова

семантичної пам'яті носіїв мови і культури та їх вживання у різних сферах комунікації (Б. Гаспаров, Г. Денисова).

Категорія інтертекстуальності характеризується єдністю змісту і форми. Формами категорії інтертекстуальності виступають вербальні та невербальні засоби її реалізації в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна. Зміст категорії інтертекстуальності виражено прагматичними функціями засобів її реалізації в художніх текстах Д. Брауна.

Розмежування інтертекстуальності як взаємодії вербальних текстів та інтермедіальності як кореляції різних видів мистецтва зумовлене особливостями компонентів, що вступають у взаємозв'язок: у першому випадку йдеться про міжлітературну взаємодію, а в іншому – про міжмистецьку взаємодію в художніх текстах (В. Просалова).

В інтертекстуальних студіях йдеться про взаємозв'язок вербальних текстів, автори яких реагують на мотиви, образи, ідеї, художні знахідки попередників, а в інтермедіальних дослідженнях – про реалізацію в художніх текстах інших мистецтв, тобто взаємодію в художньому творі іномедійних вкраплень (В. Просалова).

Близьким до інтермедіальності є поняття «мультимодальність». Зростання ролі візуальної інформації та комп'ютерної графіки накладають відбиток на специфіку графічної організації електронного тексту, який поєднує в собі різні семіотичні системи: вербальний текст, фото, графічні, аудіо- та відео елементи, та стає мультимодальним. Мультимодальним називається текст, який поєднує в собі різні семіотичні коди, що вимагає задіяності відразу декількох перцептивних каналів, візуального й аудіального (G. Kress).

Таким різновидом тексту постає кінотекст як чітке, цільне і завершене повідомлення виражене за допомогою вербальних і невербальних знаків, організоване відповідно до задуму автора (Г. Слишкін). Кінотекст виступає як семіотичний простір зі своїми власними особливостями, поряд з універсальними текстовими категоріями (І. Гальперін). Отже, в самій дефініції кінотексту закладена ідея інтертекстуальності як невід'ємна характеристика цього семіотичного простору.

У контексті роботи кінотекст розглядається як семіотичний простір, у якому реалізується універсальна текстова категорія – категорією інтертекстуальності – поряд зі специфічними характеристиками своєї знакової системи. Кінематограф надає великі можливості маркування інтертекстуальних зв'язків, використання знаків образотворчої чи іншої природи, виходячи на рівень інтермедіальних. Багаторівневність дозволяє кінотексту взаємодіяти з будь-яким із компонентів текстів, з якими він вступає в інтертекстуальний зв'язок. Численні алюзії, автотекстуальні відносини й інтермедіальні зв'язки сприяють створенню зв'язності, цілісності загальної картини світу окремого автора, його унікального художнього стилю.

У другому розділі **«Методологія дослідження категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна»** розроблено комплексну методику дослідження категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна у прагмастилістичному вимірі.

На *першому етапі* здійснено аналіз теоретичних джерел та з'ясовано основні теоретичні засади дослідження інтертекстуальності, інтермедіальності, що уможливило аналіз потрактувань основних термінів і понять розвідки. Застосування методів аналізу та синтезу уможливило науково-теоретичні висновки за результатами аналітичної обробки теоретичних джерел. На цьому етапі також досліджено жанрові особливості художніх текстів Д. Брауна як інтелектуальних детективів.

На *другому етапі* за допомогою *лінгвостилістичного та компонентного аналізу* виявлено вербальні засоби реалізації категорії інтертекстуальності (алюзії, цитати, ремінісценції) в художніх текстах Д. Брауна. *Метод семіотичного декодування контексту візуальної інформації* дозволив виявити візуальні засоби (колір, звук, міміка, жести, крупний план, монтаж, швидка зміна кадрів) реалізації категорії інтертекстуальності в кінотекстах Д. Брауна. Застосування *структурно-семіотичного методу* уможливило виявлення мультимодальної взаємодії семіотичних модусів – невербальних семіотичних ресурсів категорії інтертекстуальності в кінотекстах «Янголи і демони», «Код да Вінчі», «Інферно».

На *третьому етапі* із застосуванням *інтерпретативного методу та контекстуального аналізу* визначено домінантні прагматичні функції вербальних та невербальних засобів в інтелектуальних детективах Д. Брауна, в кінотекстах «Янголи і демони», «Код да Вінчі», «Інферно».

У третьому розділі **«Вербальні та невербальні засоби реалізації категорії інтертекстуальності в інтелектуальних детективах та кінотекстах Д. Брауна»** виявлено вербальні та невербальні засоби реалізації категорії інтертекстуальності в інтелектуальних детективах та кінотекстах Д. Брауна.

У художніх текстах Д. Брауна виокремлено дві групи алюзій: *за місцем і роллю у тексті* (наскрізні, релятивні), *за сферою-джерелом* (історичні, біблійні, мистецтвознавчі (алюзії на твори мистецтва (живопис, скульптура), алюзії на літературно-художні твори), міфологічні, наукові).

Алюзії в художніх текстах Д. Брауна виражаються прямими (числівниками, фразеологізмами, власними назвами) та непрямыми (епітетами, метафорами, художніми порівняннями) номінаціями.

У контексті роботи *наскрізну алюзію* витлумачено як засіб реалізації категорії інтертекстуальності, який, розташовуючись в композиційно важливих частинах (назва твору, зачин, кінцівка), допомагає осмислити зміст художнього твору.

Назва інтелектуального детективу Д. Брауна «Інферно» є *наскрізною алюзією*, вираженою назвою підземного світу з епічної поеми Данте Аліг'єрі «Божественна комедія», де пекло змальовується у вигляді ретельно структурованого царства. Герої «Інферно» Роберт Ленгдон і Сієнна Брукс

шукають небезпечний вірус під назвою «Інферно», створений науковцем Бертраном Цобрістом для порятунку людства від перенаселення і смерті.

У художньому тексті Д. Брауна виокремлено кілька варіантів тлумачення Інферно, виражених за допомогою метафор *вірус*, *ключ*, *технологія*, *чума*:

- «*You wanted to release Zobrist's **virus** before anyone could contain it!*». Вірус – неклітинна форма живих організмів, яка викликає хворобу рослин, тварин і людини.

- «*Bertrand has created the **keys** to modify the human race ... and if those **keys** fall into the wrong hands, then God help us. This **technology** should never have been created*». Ключ – знаряддя для замикання чи відмикання замка (відповідно до художнього тексту Д. Брауна – це знаряддя для модифікації, зміни людської раси); технологія – сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь;

- «*Then again, if Zobrist was looking for a receptive flash point for a **plague**, Geneva was a poor choice*». Чума – гостре карантинне інфекційне захворювання, що належить до групи природно-осередкових інфекцій, супроводжується вираженою інтоксикацією і температурною реакцією, сепсисом.

В інтелектуальних детективах Д. Брауна виокремлено *релятивну алюзію*, яка у контексті роботи розглядається як засіб реалізації категорії інтертекстуальності, що сприяє розвитку теми художнього твору. Так, у художньому тексті «Коду да Вінчі» виявлено *релятивну алюзію* на легенди про Грааль: «... *an enormous antique desk on which stood a... **model of a knight in full armor***». Опис фігурки лицаря відсилає до легенди про Грааль, головний герой якої в найбільш відомих трактуваннях – лицар Парцифаль.

У текстовому фрагменті з «Янголів і демонів» міститься *історична алюзія*, виражена епітетом *Victorian*, який натякає на стиль інтер'єру будинку професора Роберта Ленгдона: «*Robert Langdon wandered barefoot through his deserted Massachusetts **Victorian** home*». Назва стилю «вікторіанський» походить від найменування періоду правління (друга половина XIX ст.) англійської королеви Вікторії. Історична алюзія натякає читачу на те, що будинок професора обставлений дорогими предметами інтер'єру, має багату бібліотеку, в інтер'єрі присутні старовинні класичні предмети, а дизайн характеризується респектабельністю, надійністю та високою якістю предметів.

У художньому тексті «Інферно» виокремлено *біблійну алюзію*, виражену фразеологізмом *manna from heaven*, який означає очікувати що-небудь з нетерпінням. «*The wide open space before him felt like **manna from heaven***». Професор Ленгдон з дитинства боявся замкнутого простору, тому в літаку без ілюмінаторів недобре почувався. Коли Роберт Ленгдон пройшов до кабіни пілотів і побачив чисте блакитне небо, йому покращало. В інтелектуальному детективі відкритий простір порівнюється з манною небесною. Цей асоціативний образ містить відсилання до Біблії, оскільки манною небесною називалася їжа, якою Бог годував Мойсея і його одноплемінників під час 40-річних поневірянь після Виходу з Єгипту.

У текстовому фрагменті з «Коду да Вінчі» виявлено *мистецтвознавчу алюзію*, виражену прецедентним іменем героїні Л. Керролла з дитячої книги «Аліса у Країні Чудес»: «... *Langdon felt like Alice falling headlong into the rabbit hole*». За допомогою алюзії, вираженої художнім порівнянням, проводиться паралель між почуттям невіри і здивування професора Ленгдона після розкриття загадки Грааля та відчуттями Аліси під час її падіння до кролячої нори.

В інтелектуальному детективі «Втрачений символ» виокремлено *міфологічну алюзію*, виражену іменем героїні давньогрецького міфу: «*Pandora is out of the box, and there's no putting her back in*». У цьому текстовому фрагменті проводиться паралель між вчинком науковця Бертрана Цобріста, який створив і поширив векторний вірус, що призводить до безпліддя, з грецьким міфом про Пандору. Через свою допитливість Пандора відкрила отриманий від Зевса ящик, з якого по світу розлетілися всі нещастя і лиха.

Наукова алюзія простежується у текстовому фрагменті твору «Янголів і демонів»: «*My father could argue two sides of a Möbius Strip*». Стрічка Мебіуса – це фігура, що створюється при склеюванні двох перевернутих відносно один одного кінців прямокутної смужки, по суті стрічка Мебіуса має лише одну сторону. Алюзія *Möbius Strip* звертає увагу читача на характер Леонардо Ветра. Батько Вікторії Ветра був цілісною особистістю, духовний сан не завадив йому займатися наукою.

У контексті роботи *ремінісценція* розглядається як засіб реалізації категорії інтертекстуальності, виражений неточною цитатою або цитатою без лапок, без посилання на автора чи джерело. У текстовому фрагменті з художнього твору «Втраченого символу» згадуються події з «Янголів і демонів»: «*The passage before them now reminded Langdon of the passetto tunnel connecting the Vatican to Castel Sant'Angelo*». Роберт Ленгдон та Вікторія Ветра бігли коридором, який поєднує Ватикан та замок Янгола, щоб врятувати конклав від вибуху антиречовини. Саме про цей коридор Роберт Ленгдон згадав у «Втраченому символі», коли Архітектор Капітолію Уоррем Беллами допоміг йому сховатися від ЦРУ, провівши таємним тунелем до бібліотеки конгресу.

Алюзії в інтелектуальних детективах Д. Брауна виражаються за допомогою **прецедентних імен та назв**, серед яких:

назви творів мистецтва та літератури (Annibale Gatti's Galileo and Milton, da Vinci's Mona Lisa),

назви наукових творів (Discourses on the Tides, Diálogo, Diagram of Truth, the Assayer, the Starry Messenger, Apologia pro Galileo),

назви пам'ятників (Jefferson Memorial, Lincoln Memorial, America's Egyptian obelisk),

назви організацій, телекомпаній, газет, товариств (Illuminati, British Tattler, London Herald, Wall Street Journal, Opus Dei, Priory of Sion), *антропоніми* (Einstein, Newton, Ptolemy, Pythagoras, Arthur Conan Doyle),

теоніми (Helios, Poseidon, Gaea, Horus, Isis, Venus), *топоніми* (Sistine Chapel, St. Peter's Basilica, Coliseum, Tiber River, Castle of the Angel, Tuileries Gardens),

власні назви, виражені скороченнями: 1) назви організацій, відомств, структурних підрозділів: CERN, BBC, CNN, MSNBC; 2) назви приладів, пристроїв та механізмів: GPS, MRI, SAT, PDAs, EMP, PCR.

У контексті роботи *цитата* розглядається як засіб реалізації категорії інтертекстуальності, виражений дослівним відтворенням елемента чужого тексту з графічним маркуванням або без нього.

В інтелектуальних детективах Д. Брауна «Янголи і демони», «Код да Вінчі», «Втрачений символ», «Інферно» виокремлено передтекстові цитати (епіграф) / міжтекстові, цілісні / фрагментарні цитати.

У текстовому фрагменті з «Інферно» міститься точна фрагментарна цитата з «Одісеї» Гомера, за допомогою якої описуються творчі муки Роберта Ленгдона під час написання наукового твору з історії мистецтв. «*Sing me, muse, and through me tell the story*».

В інтелектуальному детективі «Втрачений символ» виявлено точну цитату з Біблії: «*HITHERTO SHALT THOU COME, BUT NO FURTHER*». Герой інтелектуального детективу Сайлас думав, що знайшов Грааль, проте його надія виявилася марною, оскільки охоронці Граалю були відданими своїй клятві та не відкрили таємницю місцезнаходження Граалю ворогу.

У роботі виявлено невербальні засоби реалізації категорії інтертекстуальності в кінотекстах «Янголи і демони», «Код да Вінчі», «Інферно». На початку кінотексту «Янголи і демони» за допомогою крупного плану зображується папське кільце (Рис. 1), яке розбиває священнослужитель (глядачам показано чоловіка в одязі священника). Через кілька секунд закадровий голос називає цей предмет *fisherman's ring*.

Кінокадри

Рис. 1. Знищення кільця рибалки

Словосполучення *кільце рибалки* виступає у ролі історичної алюзії, яка натякає глядачам на те, що папа є спадкоємцем апостола Петра, який за родом занять був рибалкою. Символіка перегукується зі словами Христа про те, що його учні стануть ловцями людських душ. До 1842 р. кільце використовувалося як печатка, для посвідчення папських листів приватного характеру. Для новообраного папи виготовлялося нове золоте кільце, на яке наносилося його ім'я. Після смерті папи камерарій знищує його перстень у присутності інших

кардиналів, щоб виключити можливість фальсифікації документів у період виборів нового папи.

У кінотексті «Код да Вінчі» виявлено ще одну **біблійну алюзію**, виражену посиланням на Книгу Іова (38:11) (Рис. 2).

Кінокадр

Рис. 2. Камінь, знайдений Сайласом, у церкві Сен-Сюльпіс

В епізоді за допомогою швидкої зміни кадрів глядач бачить скрижаль із посиланням на Біблію – обличчя Сайла у розпачі – потім чує здивований та зневірений вигук героя. Глядач може не знати точний зміст біблійного вірша, проте візуальне зображення та звук надають йому можливість здогадатися про те, що надія Сайласа знайти Грааль виявилася марною. Охоронці Граалю були відданими своїй клятві та не відкрили таємницю місцезнаходження Граалю ворогу, залишивши йому посилання на біблійний вірш: «Ось покіль дійдеш, далі не перейдеш! Ось тут розіб'ються твої надимані хвилі».

У наступному кадрі глядачу надається додаткова інформація для розкриття злочину: напис на підлозі, який вказує на те, що ключ до таємниці вбивства потрібно шукати всередині знаменитих робіт Леонардо да Вінчі (картина «Мадонна у гроті»).

Для поєднання кадрів у кінотексті «Код да Вінчі» використано послідовний монтаж, при якому перехід між кадрами в межах сцени є практично непомітним для глядача. Однією зі спеціальних технік, спрямованих на досягнення цього ефекту, є монтаж за лінією погляду. Наприклад, глядач бачить Роберта Ленгдона, який дивиться на Безу Фаша, а в наступному кадрі камера показує шпильку на піджаку капітана (Рис. 3), показану крупним планом, тобто глядач бачить прикрасу очима професора.

Кінокадр

Рис. 3. *Cruz gemmata*

Слід зазначити, що шпилька зроблена у формі хреста у колі, і відома, як ідіограма Христа або *cruz gemmata*. Ця прикраса виступає у ролі мистецтвознавчої алюзії, яка надає глядачу можливість здогадатися про те, що Безу Фаш був релігійною людиною, а відповідно до сюжету фільму ще й представником «Опус Деї», Персональної прелатури католицької церкви, саме тому і заважав героям фільму у розкритті таємницю Граалю.

У четвертому розділі «**Прагматичні особливості засобів реалізації категорії інтертекстуальності в інтелектуальних детективах та кінотекстах Д. Брауна**» із застосуванням *інтерпретативного методу* та *контекстуального аналізу* визначено прагматичні функції вербальних та невербальних засобів реалізації категорії інтертекстуальності в інтелектуальних детективах Д. Брауна та кінотекстах «Янголи і демони», «Код да Вінчі», «Інферно».

Наскрізна алюзія на Грааль в інтелектуальному детективі «Код да Вінчі» виконує аргументативну функцію, оскільки в інтелектуальному детективі вона використовується для підтвердження правдивості та реальності авторської ідеї про те, що Грааль – це не чаша.

В інтелектуальному детективі Д. Брауна виокремлено кілька варіантів тлумачення Граалю, виражених за допомогою метафор *людина, жінка (Марія Магдалина), символ, документи, ідея*:

«Does this fresco tell us what the Grail really is? ... Not what it is, ... But rather who it is. The Holy Grail is not a thing. It is, in fact... a person».

«The Holy Grail is a person? ... A woman, in fact». «The Holy Grail is Mary Magdalene... the mother of the royal bloodline of Jesus Christ».

«The Grail is literally the ancient symbol for womanhood, and the Holy Grail represents the sacred feminine and the goddess».

«The entire collection of documents, its power, and the secret it reveals have become known by a single name – San Greal (Holy Grail – прим. наша. – Т.П.)».

«And for most, I suspect the Holy Grail is simply a grand idea ... that somehow, even in today's world of chaos, inspires us». Можна зробити висновок, що наскрізна алюзія на легенди про Грааль в романі відсилає, швидше за все, до роману «Парцифаль» Вольфрама фон Ешенбаха, в якому пошук Граалю – це духовний шлях до вищих цінностей.

У художньому тексті «Коду да Вінчі» виокремлено *релятивну алюзію* на легенду про Грааль, виражену титулом лицаря, яка виконує прогностичну функцію. Герой «Коду да Вінчі» Лі Тібінг носив це почесне звання, яке натякає на благородство героя. Такий титул в епоху середньовіччя надавався лише шляхетним аристократам. Релятивна алюзія заінтригує читача: реципієнт може припустити, що герой-лицар не зробить неблагородних вчинків. Натомість в інтелектуальному детективі саме Тібінг є винуватцем усіх нещасть героїв «Коду да Вінчі» Софі Невьо і Роберта Ленгдона. Таким чином, лицар в «Коді да Вінчі» аж ніяк не настільки порядний, як у легендах про Грааль.

В інтелектуальному детективі «Код да Вінчі» виявлено *історичну алюзію*, виражену епітетом *spartan*: «*The room was **spartan** – hardwood floors, a pine dresser*». Суворе виховання, орієнтоване на витривалість, називають спартанським. Аскетична, проста обстановка кімнати порівнюється зі строгим, жорстоким вихованням у стародавньому місті Спарті. У текстовому фрагменті епітет *spartan* виконує сугестивну функцію, оскільки надає читачу можливість долучитися до описуваних подій, уявити внутрішнє оздоблення будинку головного героя інтелектуального детективу.

Ремінісценції в інтелектуальних детективах Д. Брауна виконують *ретроспективну функцію*, оскільки нагадують читачу події з інших творів циклу про Роберта Ленгдона. До прикладу проаналізуємо текстовий фрагмент з «Коду да Вінчі»: «... *the illuminated profile of the Eiffel Tower appeared, shooting skyward in the distance to the right. Seeing it, Langdon thought of Vittoria, recalling their **playful promise a year ago that every six months they would meet again at a different romantic spot on the globe***». У цьому уривку Роберт Ленгдон згадав про обіцянку Вікторії Ветра зустрічатися кожні півроку, яку вони дали один одному в «Янголах і демонах».

Прецедентні назви (*da Vinci's Mona Lisa, Discourses on the Tides, Lincoln Memorial, Wall Street Journal, Sir Arthur Conan Doyle*) в інтелектуальних детективах Д. Брауна виконують сугестивну функцію, оскільки заохочують читача до пошуку інформації про певні історичні події, суспільних діячів, організації, твори мистецтва, наукові та літературно-художні твори.

На початку художнього тексту «Втрачений символ» виявлено передтекстову цитату, яка виступає епіграфом до інтелектуального детективу: «*To live in the world without becoming aware of the meaning of the world is like wandering about in a great library without touching the books*». Цей текстовий фрагмент виконує прогностичну функцію, надаючи читачу можливість передбачити те, що в інтелектуальному детективі мова піде про пошук істини, розглядатимуться філософські питання сенсу життя, існування душі та Бога.

В інтелектуальному детективі «Янголи і демони» виокремлено міжтекстову, фрагментарну цитату зі Священного Писання: «*The camerlegno turned back to the crowd and bellowed again into the night. «**Upon this rock I will build my church!***». Точна цитата з Книги Книг виконує емотивну функцію, оскільки за її допомогою передається емоційна напруга подій інтелектуального детективу.

У кінотексті «Янголи і демони» виокремлено *історичну алюзію*, виражену образом диму. Цей засіб реалізації категорії інтертекстуальності містить натяк на традиції вибору Папи Римського. З метою запобігання впливу на хід обрання кардиналів ззовні, процедура виборів відбувається в ізолюваному від зовнішнього світу приміщенні, яке відкривають лише після обрання папи. Вибори проводять двічі на день закритим голосуванням. Про обрання нового понтифіка зовнішньому світові сповіщають білим димом, додаючи до вогню солому. Такий спосіб вибору папи був розроблений під час Другого Ліонського собору і встановлений папою Григорієм X у 1274 р.

Так, глядач бачить димар над Сикстинською капелою, з якого піднімається чорний дим. Слід звернути увагу на те, що димохід у цьому кадрі зображено з великої відстані. У наступному кадрі до візуального зображення додається звук розчарованих голосів натовпу. Глядач не бачить скільки людей знаходиться на площі, проте може здогадатися про їх кількість, а також результат голосування (папу не обрали) за допомогою звуку та кольору.

У кінці кінотексту, що є екранною адаптацією інтелектуального детективу Д. Брауна, показано білий дим (Рис. 4). Наступний кадр містить зображення радісних людей, які махають руками. До візуального зображення додається музика, звук (захоплені, радісні вигуки натовпу). Таким чином міміка, рухи, музика та звук виконують сугестивну функцію, надаючи глядачу можливість здогадатися про те, що обрано наступного голову католицької церкви і держави Ватикан.

Кінокадри

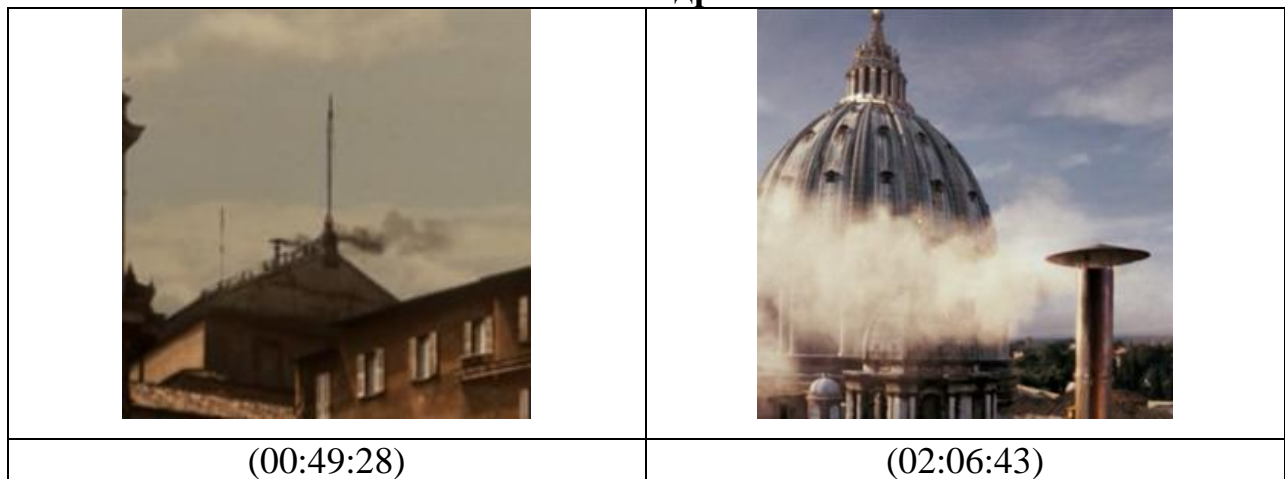

Рис. 4. Обрання Папи Римського

У кінотексті «Інферно» виокремлено мистецтвознавчу алюзію на поему Д. Аліг'єрі «Божественна комедія», а саме – частина «Рай» пісня 25. Роберт Ленгдон отримав електронний лист від свого товариша Ігнаціо Бусоні, в якому міститься натяк на місце знаходження посмертної маски італійського письменника (Рис. 5). Увагу глядача на алюзію звернено за допомогою крупного кадру.

Кінокадри

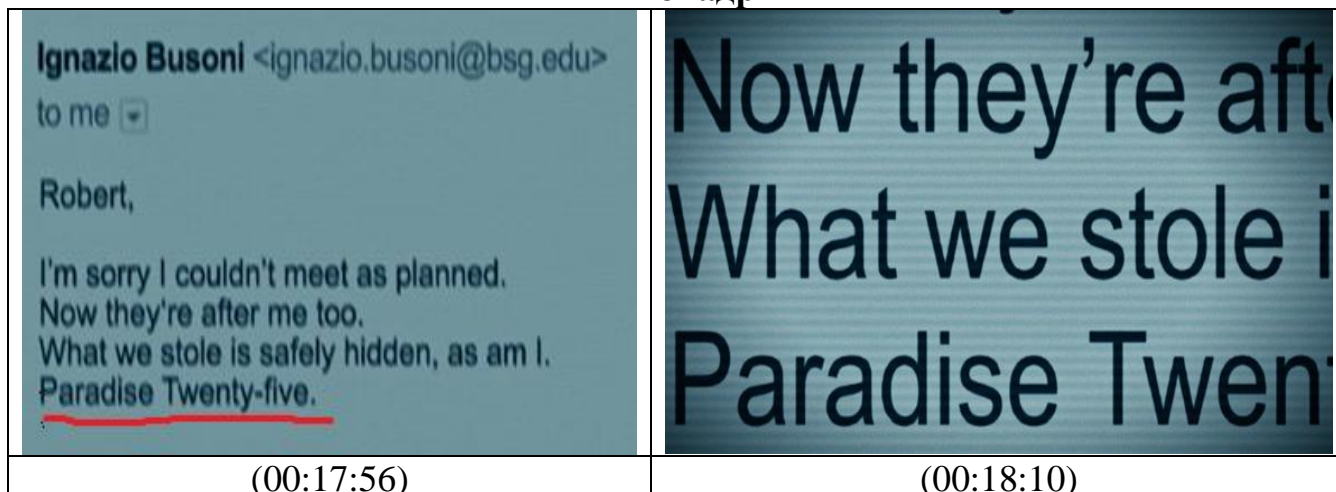

Рис. 5. Електронний лист Ігнаціо Буссоні

Розшифрувавши загадку Ігнаціо Буссоні, Роберт Ленгдон та Сіенна Брукс прямують до церкви, в якій хрестили Данте Аліг'єрі, собору Санта-Марія-дель-Фьоре. У соборі глядач разом з героями кінотексту отримує подальші натяки на розгадку таємниці знаходження вірусу Інферно. Прийом крупного плану у наведеному вище прикладі з кінофільму «Інферно» виконує сугестивну функцію, спонукаючи глядача взяти участь у пошуках вірусу Інферно та провести власне розслідування.

В екранній адаптації інтелектуального детективу «Код да Вінчі» виявлено наскрізні алюзії на ідею про те, що Грааль – це жінка, Марія Магдалина. Коли Роберт Ленгдон розповідає Софі Невью історію ордену Пріорат Сіона та Граалю, за допомогою швидкої зміни кадрів глядач на задньому плані бачить спочатку чашу, потім – крупним планом надгробок із зображенням жінки (Рис. 6).

Кінокадри

Рис. 6. Пошуки Граалю в Єрусалимі

Лью Тіббінг і Роберт Ленгдон, пояснюючи походження слова Грааль, звернулися до давнього знаку, який символізує жіноче начало і називається сосудом (у кадрі науковці за допомогою жестів зобразили символ жіночності) (Рис. 7). У фільмі Лью Тіббінг зауважив, що цей знак нагадує собою чашу, вазу, а головне – лоно жінки. На думку Лью Тіббінга, опис Граалю як чаші – це алегорія, метою якої є захист істинної природи Граалю.

Кінокадр

Рис. 7. Символ жіночого начала

Лью Тіббінг детально проаналізував картину Леонардо да Вінчі «Тайна вечеря» для того, щоб переконати Роберта Ленгдона і Софі Невьо у тому, що Грааль – це Марія Магдалина. Науковець звернув увагу на те, що поряд з Ісусом Христом на картині зображено жінку, оскільки вона має струнку фігуру, довге, руде волосся, маленькі руки (Рис. 8). У кадрі глядач бачить виділену за допомогою комп'ютерної програми жіночу фігуру.

Кінокадри

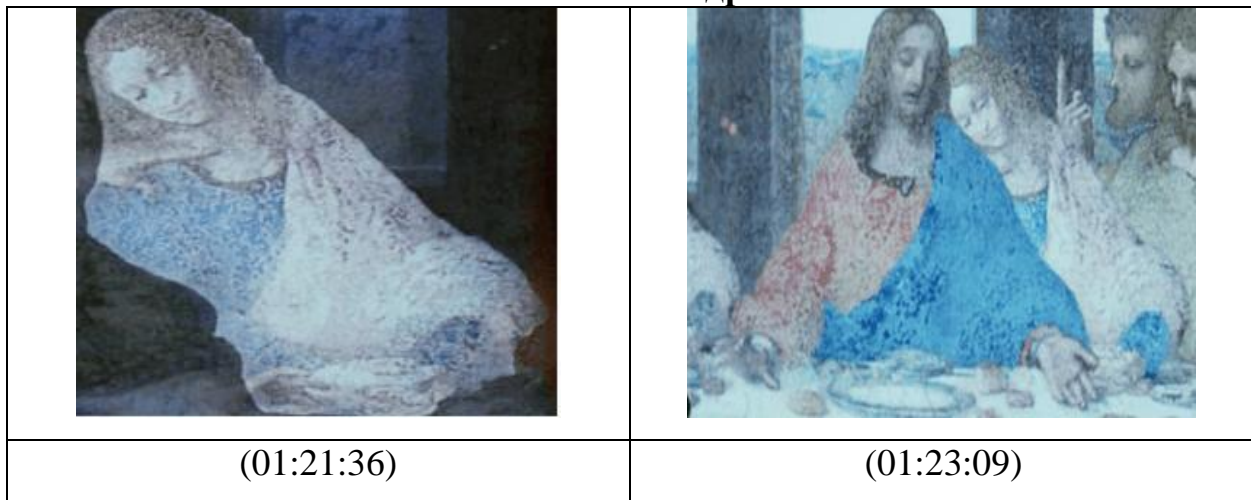

Рис. 8. Марія Магдалина на картині «Тайна вечеря»

Увагу глядача за допомогою крупного плану та виділення комп'ютерної програми звернено на колір одягу Ісуса Христа і Марії Магдалини. Вони одягнені так ніби є дзеркальним відображенням один одного. На Христі – червона мантия і синій плащ, на Марії Магдалині – синя мантия і червоний плащ. До того ж фігури на картині сидять так, що між ними символ жіночого начала (Рис. 9).

У кінотексті «Код да Вінчі» швидка зміна кадрів, задній / крупний план, жести, колір виконують сугестивну функцію, оскільки спонукають читача повірити в ідею про те, що Грааль – це Марія Магдалина.

ВИСНОВКИ

Інтегрований підхід і розроблена методика аналізу категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна уможливили виявлення засобів реалізації категорії інтертекстуальності та її прагматичних функцій у прагмастилістичному аспекті. Це, у свою чергу, сприяло визначенню інтенцій автора аналізованих текстів та емоціонального та / або інтелектуального відгуку читача / глядача під час прочитання інтелектуальних детективів Д. Брауна чи перегляду їх екранних адаптацій.

Інтертекстуальність є властивістю тексту, яка полягає у комбінації чужого і власне авторського текстів. Вона характеризується єдністю змісту і форми. Формами категорії інтертекстуальності виступають вербальні та невербальні засоби її реалізації в інтелектуальних детективах та кінотекстах Д. Брауна. Зміст категорії інтертекстуальності виражено прагматичними функціями засобів її реалізації в інтелектуальних детективах та кінотекстах Д. Брауна.

Під інтелектуальним детективом розуміється різновид класичного детективу, сюжет якого присвячений розкриттю таємниці злочину, зазвичай за допомогою інтелектуальних (аналітичних) здібностей слідчого. Визначена жанрова форма творів Д. Брауна зумовлює використання вербальних та невербальних засобів реалізації категорії інтертекстуальності.

Комплексна методика дослідження категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна передбачає 3 етапи:

- 1) виявлення вербальних та невербальних засобів реалізації категорії інтертекстуальності в художніх текстах Д. Брауна та кінотекстах;
- 2) здійснення класифікації вербальних засобів реалізації категорії інтертекстуальності в інтелектуальних детективах Д. Брауна;
- 3) визначення прагматичних функцій вербальних, невербальних засобів реалізації категорії інтертекстуальності в інтелектуальних детективах та кінотекстах Д. Брауна.

Вербальними засобами реалізації категорії інтертекстуальності в художніх текстах Д. Брауна виступають алюзії, ремінісценції та цитати. Алюзії виражаються прямим способом (числівниками, фразеологізмами, власними назвами) та непрямим (епітетами, метафорами, художніми порівняннями). Алюзії поділяються на дві групи: *за місцем і роллю у тексті* (наскрізні, релятивні), *за сферою-джерелом* (історичні, біблійні, міфологічні, наукові, мистецтвознавчі. В «Янголах і демонах», «Коді да Вінчі», «Втраченому символі», «Інферно» виокремлено передтекстові цитати (епіграф), міжтекстові, цілісні/фрагментарні цитати.

Невербальними засобами реалізації категорії інтертекстуальності в кінотекстах «Янголи і демони», «Код да Вінчі», «Інферно» виступають колір, звук, міміка, жести, крупний план, монтаж, швидка зміна кадрів.

Прагматичні функції засобів реалізації категорії інтертекстуальності в інтелектуальних детективах та кінотекстах Д. Брауна:

- 1) аргументативна – для підкріплення авторської думки;

2) прогностична – допомагає читачу передбачити подальші події художнього твору;

3) емотивна – для створення емоційної напруги, викликати у читача почуття співпричетності до подій художнього твору;

4) ретроспективна – нагадати читачу події з інших творів Д. Брауна серії про Роберта Ленгдона;

5) сугестивна – нав'язати читачу, глядачу певні думки, ідеї, спонукати його до пошуку інформації, проведення власного розслідування.

Засоби реалізації категорії інтертекстуальності в інтелектуальних детективах та кінотекстах Д. Брауна: 1) сприяють створенню інтриги в сюжеті; 2) стимулюють інтелектуальну діяльність читача / глядача під час декодування інформації; 3) розширюють ерудицію та світогляд читача / глядача; 4) переконують читача / глядача у достовірності подій, авторських ідеях; 5) надають можливість долучитися до подій творів, передбачити їх; 6) спонукають читача / глядача до пошуку інформації про історичні події, сучасні технології; 7) передають читачу / глядачу ставлення автора до певної проблеми чи ситуації.

Перспективним видається застосування запропонованої у дисертації методики комплексного аналізу категорії інтертекстуальності в художніх текстах Д. Брауна у дослідженні особливостей засобів реалізації категорії інтертекстуальності на матеріалі творів британських і канадських детективів.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ ВІДОБРАЖЕНО У ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ:

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Піндосова Т. С. Алюзивні епітети в романах Д. Брауна. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія «Філологічні науки»*. 2015. Кн. 1. С. 243–247.
2. Піндосова Т. С. Allusive Epithet in the Modern English Detective Story. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»: Збірник наукових праць*. 2015. Вип. 23. С. 173–176.
3. Піндосова Т. С. Цитата як форма «чужого слова». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2015. Вип. 55. С. 202–204.
4. Піндосова Т. С. Функції цитати в детективних романах Д. Брауна. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологічна»: Збірник наукових праць*. 2015. Вип. 19. Т.1. С. 112–114.
5. Піндосова Т. С. Ремінісценція як тип тексту в сучасній лінгвістиці. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»: Збірник наукових праць*. 2016. Вип. 26. С. 114–119.
6. Піндосова Т. С. Функції історичних алюзій у детективних романах Д. Брауна. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2017. Вип. 64. С. 73–76.

7. Піндосова Т. С. Genre Peculiarities of English Intellectual Detective (based on D. Brown's Fictions). *Південний архів. Збірник наукових праць. Філологічні науки*. 2017. Вип. LXVIII. С. 66–69.
8. Піндосова Т. С. Функції біблійних алюзій у детективах Д. Брауна. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»: Збірник наукових праць*. 2017. Вип. 29. С. 133–137.

Наукові праці у зарубіжних наукових виданнях:

9. Pindosova T. Quotations in the Fictional Text (based on the Detective Novels of D. Brown). *British Journal of Educational and Scientific Studies*. № 2 (22). Imperial College Press. 2015. Volume II. P. 611–618.
10. Pindosova T. Individual Style of D. Brown: Functional Approach. *East European Science Journal*. Warsaw, Poland, 2018. Volume 3. P. 70–74.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

11. Піндосова Т. С. Категорія інтертекстуальності у сучасній лінгвістиці. *Актуальні питання сучасної філології: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (Київ, 24-25 жовт. 2014). Київ, 2014. С. 53–57.
12. Піндосова Т. С. Ремінісценція як тип тексту в сучасному літературознавстві. *Філологія і лінгвістика в сучасному суспільстві: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф.* (Львів, 21–22 жовт. 2016). Львів, 2016. С. 119–121.
13. Піндосова Т. С. Класифікація фразеологізмів в англійській мові. *Пріоритети сучасної філології: теорія і практика: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф.* (Харків, 15–16 груд. 2017). Харків, 2017. С. 81–85.

АНОТАЦІЯ

Піндосова Т. С. Категорія інтертекстуальності в художніх текстах Д. Брауна: прагмастилістичний аспект. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 – германські мови. – Херсонський державний університет Міністерства освіти і науки України, Херсон, 2019.

У дисертації здійснено прагмастилістичний аналіз категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна. Визначено жанрові особливості художніх текстів Д. Брауна як інтелектуальних детективів.

Проведене комплексне дослідження засобів реалізації категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна дозволило з'ясувати, що інтертекстуальність є категорією художніх текстів інтелектуальних детективів Д. Брауна та кінотекстів «Янголи і демони», «Код да Вінчі», «Інферно».

У дисертаційній роботі виявлено та класифіковано вербальні засоби реалізації категорії інтертекстуальності, а саме: алюзії, цитати, ремінісценції. Виокремлено невербальні засоби імплементації категорії інтертекстуальності в кінотекстах: колір, звук, міміка, жести, крупний план, монтаж, швидка зміна кадрів.

Визначено прагмастилістичні функції вербальних та невербальних засобів реалізації категорії інтертекстуальності в художніх текстах Д. Брауна та

кінотекстах «Янголи і демони», «Код да Вінчі», «Інферно»: аргументативну, прогностичну, емотивну, ретроспективну, сугестивну.

Ключові слова: категорія, інтертекстуальність, інтелектуальний детектив, аллюзія, прецедентна назва, цитата, ремінісценція, невербальні засоби.

АННОТАЦІЯ

Пиндосова Т. С. Категорія інтертекстуальності в художественних текстах Д. Брауна: прагмастилістичний аспект. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.04 – германские языки. – Херсонский государственный университет Министерства образования и науки Украины, Херсон, 2019.

В диссертации осуществлен прагмастилістичний аналіз категорії інтертекстуальності в художественных текстах Д. Брауна и кинотекстах. Определены жанровые особенности художественных текстов Д. Брауна как интеллектуальных детективов.

Проведенное комплексное исследование средств реализации категории интертекстуальности в художественных текстах и кинотекстах Д. Брауна позволило выяснить, что интертекстуальность является категорией художественных текстов интеллектуальных детективов Д. Брауна и кинотекстов «Ангелы и демоны», «Код да Винчи», «Инферно».

В диссертационной работе выявлены и классифицированы вербальные средства реализации категории интертекстуальности, а именно: аллюзии, цитаты, реминисценции. Выделены невербальные средства имплементации категории интертекстуальности в кинотекстах: цвет, звук, мимика, жесты, крупный план, монтаж, быстрая смена кадров.

Определены прагмастилістическіе функції вербальних и невербальных средств реализации категории интертекстуальности в художественных текстах Д. Брауна и кинотекста «Ангелы и демоны», «Код да Винчи», «Инферно»: аргументативная, прогностическая, эмотивная, ретроспективная, суггестивная.

Ключевые слова: категория, интертекстуальность, интеллектуальный детектив, аллюзия, прецедентное название, цитата, реминисценция, невербальные средства.

ABSTRACT

Pindosova T. S. Category of Intertextuality in D. Brown's Literary Texts: Pragmatic and Stylistic Aspect. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Philology, Speciality 10.02.04 – Germanic Languages. – Kherson State University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kherson, 2019.

The thesis focuses on pragmatic and stylistic analysis of the category of intertextuality in D. Brown's literary texts. It has been revealed that D. Brown's literary texts refer to the genre of intellectual detectives.

The category of intertextuality is characterized by the unity of meaning and form. The category of intertextuality is realized via verbal and non-verbal means in D. Brown's literary texts and cinematic texts. The meaning of the category of intertextuality is expressed by pragmatic functions of the means of its realization in D. Brown's literary texts and cinematic texts.

A cinematic text is a complete message, expressed by using verbal and non-verbal signs, organized in accordance with the author's intention. Cinematic text is a semiotic space with its own characteristics, along with universal text categories. In the very definition of the cinematic text there is an idea of intertextuality, it is incorporated as an integral characteristic of this semiotic space.

The cinematic text is considered as a full-fledged semiotic space, possessing a universal text category – the category of intertextuality – alongside the specific characteristics of its sign system. Cinema provides great opportunities for marking intertextual links, using directly produced signs to signs of a pictorial or other nature, going to the level of intermedia links. Multilevelness allows the cinematic text to interact with any of the components of the text with which it enters into intertextual communication; in this case, it all depends on the intentions and artistic decision of the director. Numerous allusions, autotextual relations and intermedial connections contribute to the creation of coherence, integrity of the overall picture of the world of an individual author, his unique artistic style.

Intertextuality is the dominant feature of D. Brown's literary texts, the disclosure of secrets becomes possible only due to the intellectual abilities of the hero, his awareness in the fields of religion, history and art, that enables us to consider them as intellectual detectives.

The verbal means of the category of intertextuality implementing in D. Brown's literary texts are allusions, reminiscences and quotations. Allusions are expressed in a direct way (numerals, idioms, proper names) and indirectly (epithets, metaphors, artistic comparisons). Allusions are divided into two groups according to their place and role in the text (cross-cutting, relative), according to the source (historical, biblical, mythological, scientific, art). In the intellectual detectives «Angels and Demons», «The Da Vinci Code», «Lost Symbol», «Inferno», it was found out pretext quotes (epigraph), intertextual, and complete / fragmentary quotes.

Non-verbal means of implementing of the category of intertextuality in the cinematic texts «Angels and Demons», «The Da Vinci Code», «Lost Symbol», «Inferno» are color, sound, facial expressions, gestures, close-up, installation, quick frame change.

Pragmatic functions of the means of implementing of the category of intertextuality in D. Brown's intellectual detectives and the cinematic texts are: 1) argumentative – to reinforce the author's thoughts; 2) predictive – helps the reader to predict future events of the artwork; 3) emotive – to create emotional tension, to cause the reader sense of belonging to the events of the intellectual detective; 4) retrospective – to remind the reader of the events of D. Brown's other intellectual detectives about Robert Langdon; 5) suggestive – to inspire the reader / viewer with certain thoughts, ideas, encourage him to search for information, to conduct his own investigation.

Means of realization of the category of intertextuality in D. Brown's intellectual detectives and the cinematic texts expand the erudition and outlook of the reader / viewer; convince the reader / viewer of the authenticity of the events, the author's ideas; provide an opportunity to join the events of the intellectual detectives and screen adaptations; encourage the reader / viewer to search for information about historical events, modern technologies.

Key words: category, intertextuality, intellectual detective, hint, precedent name, quote, reminiscence, non-verbal means.